

De derde weg?

Met 'de derde weg' wordt vandaag de poging aangeduid om het neoliberalisme en de oude sociaal-democratie met elkaar te verzoenen. Men "streeft naar samenwerking tussen de publieke en private sector door gebruik te maken van de dynamiek van de markten zonder het publieke belang uit het oog te verliezen" (Anthony Giddens!). Maar verspreidt men met zulke beweringen niet een rookgordijn? Tracht de sociaal-democratie daarvoor haar politiek en ideologisch onvermogen niet te verdoezelen, en kunnen ze blijkbaar niets anders dan het neoliberalisme aanhangen?

Het publieke belang wordt niet gediend door dynamische markten. Markten zijn juist maar dynamisch doordat ze het publieke belang negeren. Men kan in de concurrentiestrijd die op de huidige vrije markt wordt gevoerd, maar overleven door een steeds verder gaande afbraak van het algemene belang: dualisering binnen onze maatschappij met 'ingesloten' en 'uitgesloten', de verpaupering van de Derde Wereld (en de daaruit voortvloeiende migratiestromen), de ondergraving van de ecologische levensvoorwaarden, het steeds verder aanmaken en 'verbeteren' van militaire uitrusting. Zonder deze gevolgen kan onze kapitalistische productiewijze niet blijven doorgaan. Men wint maar in de concurrentiestrijd doordat men goedkoper produceert, doordat men dus de werknemers en het leefmilieu op mondiaal vlak grondiger uitbuit dan de concurrentie. Het meest kenmerkende van de huidige globaliserende economie is het onbeperkte gemak waarmee op de beurzen in enkele seconden kapitalen van het ene bedrijf naar het andere, ja zelfs van het ene continent naar het andere, verplaatst worden. Zo'n mondiaal casino-kapitalisme houdt zeker geen rekening met het publieke belang.

Door een 'dynamische' kapitalistische vrijemarkteconomie worden bijgevolg de individuele behoeften ook niet het best bevredigd. We leven immers in een aanbod- in plaats van een vraag-economie. Individuele consumenten beslissen niet over wat geproduceerd wordt. Hun vraag

wordt gemanipuleerd. Een echte vrije markt kan maar bestaan als de mensen zelf beschikken over hun eigen productiemiddelen. Dan kunnen ze echt economisch beslissen.

De sociaal-democratische ingrepen in onze economie stellen niets voor. Sociale en ecologische correcties aan onze kapitalistische productiewijze zouden het neoliberalisme een sociaal kleedje aanpassen. Sociale correcties op de vrijemarkteconomie blijven echter louter woorden. Het invoeren van bijvoorbeeld een Tobin-taks vooronderstelt dat men voldoende macht bezit om op politiek-economisch vlak te kunnen beslissen. Ook de ecologische 'correcties' zijn niet ingrijpend genoeg. Enkel die ecologische wijzigingen worden doorgevoerd die de vrijemarkteconomie een extra stimulans geven. Het geldopslopende Aquafin-project, dat de gestelde doeleinden niet haalt, is daarvoor een van de vele getuigen.

De 'actieve welvaartsstaat' probeert de economisch uitgesloten opnieuw te integreren. Dat klinkt misschien mooi, maar het betekent in feite een afbraak van het sociale-zekerheidsstelsel. Onze productiewijze 'ontmenslijkt' de leefwereld. En daaraan worden de mensen verplicht mee te werken om zo – paradoxaal genoeg – voort zichzelf een 'menswaardig bestaan' op te bouwen.

'De derde weg'-ideologie bekritiseert niet fundamenteel ons huidig economisch handelen als oorzaak van vele mistoestanden.. Marginale 'correcties' kunnen deze niet wegnemen. Zijn sociaal-democraten daarvoor stekeblind, of zijn ze vergeten wat sociaal en democratisch is?

Guy Quintelier.

Noten

1. Geciteerd door Jos Geysels en Dirk Holemans in *De Morgen - Boeken*, donderdag 9 maart 2000, p. 4.